

Halakhic Thinking & Halakhic Feeling: Mesorah in the Writings of R' Soloveitchik (Part 3)

"I used to have long conversations with my mother. In fact, they were monologues rather than dialogues. She talked and I happened to overhear..."

-The Rav, Vol. 2 (pg. 188)

(1) שעורים לזכר אבא מורי ז"ל (חלק ב, דף קפח-קפט)

תמיד הייתי מתקשה בדבר תפקיד ומשימת נביאי ישראל. מחד גיסא, אנו פוסקים כי אין נביא רשאי לחדש דבר, להוסיף או לפחות אפילו קוצו של יו"ד; ומאידך גיסא, נזדקק דבר ה' לנביאים ונבאו ונבואתם נכתבה לדורות. מהי תכלית נבואתם, אחרי שלא יכלו לחדש שום דבר הלכה? אמנם כן, הוכיחו את ישראל, ותוכחה היתה אחת המטרות שבשבילן נשלחו נביאינו. ברם, עדיין מתקשה אני לאמר כי נבואתם לא הגדירו לישראל דבר ה' במוכן הלכתי. אמנם עכשיו הכל ברור ומחזור. תורה שלמה ישנה בספרי נביאים וכתובים—תורת דרכי הקב"ה, תורת הכינויים המחייבת את האדם בהידמות ליוצרו...בקיצור, הנבואה באה כדי ללמד את האדם איך להשתתף במדות הקב"ה ולזכות בכינויו.

(2) הכשרת האברכים (פרק א')

מודעת זאת בספרים קדושים, שהצדיקים קדושי ישראל בעלי הקבלה, וכן קדושי החסידים עובדי ה' בדרך קדושה הבעל שם טוב ותלמידיו זצ"ל, דרכי עבודת קדשם דרכי נביאי ה' הם...ומעתה הבחור והאברך הנזהר בכל פרטי ודקדוקי דינים שבתורה שבכתב ושבעל פה, וגם בכל מנהגי קדש של ישראל, ומשתוקק עוד להתכשר להיות חסיד, צריך לעשות עוד לפנים משורת הדין, ולא בעשיות גופו לבדו יוסיף לעבד את עבודתו עבודת הקדש לפנים משורת הדין אף לא במחו ודעתו לבדו, רק גם בנפשו.

(3) מעין בית השואבה דף קע"ה (ע"פ החפץ חיים, שבת ר"ח ניסן, שנת תר"ץ)

ידוע, כי המן שירד לאבותינו במדבר, היו בו כל הטעמים שבעולם. כפי מחשבתו וכוונתו של האוכל—כה טעם במאכלו (ראה בשמות רבה, כה, ג). נשאלת השאלה: איזה טעם טעם, מי שאכל ללא כוונה, ללא מחשבה פרטית? על שאלתו של הצדיק, לא הגיב אף אחד מן הנוכחים. והוא, החפץ חיים עצמו, המשיך ותירץ את שאלתו, באימרה-מוסרית: "אז עמך טראכט נישט, האט עס נישט קיין טעם". כלומר, אדם שאינו חושב, אינו מכוין ענינו—אין לו חשיבות. ובכן, מי שאכל את המן, ולא כיוון, ולא חשב על טעם—לא הרגיש באמת שום טעם במאכלו! כי ללא מחשבה—אין טעם!

(4) ספר משלי פרק א פסוק ח

(ח) שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אָמֶךָ:

(5) תלמוד בבלי מסכת נדה דף ל/ב

דרש רבי שמלאי למה הולד דומה במעי אמו לפנקס שמקופל..ונו דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו...ומלמדין אותו כל התורה כולה...וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרטו על פיו ומשכחו כל התורה כולה.

(6) ספר בראשית פרק כד

(סז) וַיְבָאֵה יִצְחָק הָאֵהָלָה שְׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבָה וַיִּנָּחַם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ:

(7) רש"י על בראשית פרק כד פסוק סז

(סז) האהלה שרה אמו - ויביאה האהלה והרי היא שרה אמו כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מע"ש לערב שבת וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל ומשמתה פסקו וכשבאת רבקה חזרו (ב"ר):

(8) מס' שבת (עג).

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר והמעמר והדש והזורר הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופה הגוזז את הצמר המלכנו והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך והעושה שתי בתי נירין והאורג שני חוטיין והפוצע שני חוטיין הקושר והמתיר והתופר שתי תפירות הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות] הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר והמכבה והמבעיר המכה בפטיש המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:

(9) שערי המועדים חודש אלול (המלך בשדה, דף קיט-קכ)

וביאור הענין בעבודת האדם לקונו — בהקדם הדיוק בלשון המשנה "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת", דלכאורה אינו מובן (א) כיון ש"אבות מלאכות ... כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה", ובתורה נאמר ארבעים פעמים מלאכה — למה נאסרו בשבת רק ל"ט מלאכות, "ארבעים חסר אחת"? (ב) למה מאריך התנא לכתוב "ארבעים חסר אחת", ואינו כותב בקיצור (כלשון המשנה בכלל דקצרה היא) "שלושים ותשע"? ! והביאור בזה: בשבת נאסרו רק ל"ט מלאכות, מלאכות דעובדין דחול ("מלאכתך"), אבל יש מלאכה אחת (המלאכה הארבעים) שמתרת בשבת — "מלאכת שמים". וזהו גם הדיוק ד"ארבעים מלאכות חסר אחת" — שתכלית הכוונה דהתעסקות בל"ט המלאכות דעובדין דחול, היא, להמשיך ולגלות בהם ה"חסר) אחת", המלאכה הארבעים, מלאכת שמים, ע"ד "כל מעשיך יהיו לשם שמים", ועד שמתגלה בהם ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו", היינו, שכל ענינם אינו אלא כבוד שמים.

A Halakhic Approach to Suffering

The motto of the halakhic logos and ethos was expressed in the answer that the Jews of old gave Moses when he came down from Mount Sinai: "All that God hath spoken, *na'aseh ve-nishma*" (Ex. 24:7). The Latin Vulgate translated "*na'aseh ve-nishma*" in the sense of obeying: "*faciemus et erimus obedientes*, we will do and we will be obedient." However, the Talmud interprets the word "*ve-nishma*" theologically and semantically. In Hebrew, "*ve-nishma*" has the connotation of understanding instead of obeying. According to the talmudic interpretation, "*na'aseh*" means, "We shall be obedient, we shall obey the laws," and "*ve-nishma*" means, "We shall try to understand the laws" (*Shabbat* 88a-89b). This is quite characteristic of our talmudic approach, which is commensurate with the philosophy of Halakhah. It is not enough to do; it is also important and essential to understand, to know. Basically, the positive Halakhah lays claim to the mind of man and to his will—will translated into action; not just the abstract decision in the Kantian fashion, but the decision which is later translated and transformed into deed.

At the second level at which the halakhic gesture unfolds, axiological experiences (that is, experiences of values) emerge. Halakhah disposes with the services of the logos-ethos and leaps over the barriers of cognitive formalism into the realm of living structural value themes. At this level, "beholding" after a prophetic fashion, rather than "discerning" in the philosophical

tradition, is the key word. Meaningful themes, in contrast to conceptual topics—I use the terms topical and thematic in the original Greek sense of surface (*topos*) and root (*theme*) respectively—address themselves not to the discriminating mind, the public *homo theoreticus*, man who has the capacity for understanding something in a scientific or intellectual cognitive gesture. Nor does the axiological Halakhah address itself to the tenacious will, to public *homo magnus*, man capable of acting in accordance with something. Instead, it speaks to the clandestine man, to *homo absconditus*, whether he is a soul or spiritual personality. He does not engage in understanding something, nor does he engage in acting out something, but is always concerned with relating to and sharing in something.

The dominant matter of this second gesture on the part of Halakhah—not the positive conceptual gesture but the axiological gesture—is not “*ve-nishma*,” but “*Ta’amu u-re’u ki tov Hashem*, Taste and see that the Lord is good” (Ps. 34:9). It is very strange that “*ta’amu*” is translated as “consider” in many English translations. This simply destroys the very meaning of the verb. I would accept here the translation of the Vulgate, “*gustate et videte*, taste and see.” It means that God can be tasted, beheld intuitively, confronted and related to. Man can share in God. The themes, values and axiological motifs of the thematic Halakhah cannot be interpreted, nor can they be understood and analyzed. Rather, they are felt intuitively and beheld. The Halakhah never attempted to evolve cognitive instruments by virtue of which the themes could be interpreted and portrayed. It apparently considered such an undertaking futile, since the themes are intrinsically not subject to articulate determination and verbalization. The themes inhabit a nonloquacious, mute halakhic periphery; they are more or less boundary concepts and ideas for which halakhic man, in his questing for absolute security and rootedness, reaches out. However, they always remain outside of his reach. The more rapidly the

Halakhah or halakhic man moves toward those glowing horizons, the more the themata recede into an endless distance.

In a word, the emergent halakhic gesture manifests its dialectical character or nature. On the one hand, it sets up a reasoned, clearly defined, precise system of thought, finding its application in detached deeds which reach the point of being mechanical actions. The disciplines require only acting in accordance with the understanding, but the acting is normative. It means, we might say, being pressed to act not by some physical outside force, but by the inner norm. On the other hand, it insists upon all-out involvement with a singular, unreasoned order of experiential themes, communicated to us through the medium of notched, indented and lens-shaped metaphors. Basically, the themes, the values, the axiological motives, cannot be interpreted, nor can they be understood and analyzed. They are felt intuitively and beheld.

The Example of Shabbat

Permit me to introduce an example which will elucidate the above analysis. If we should examine all the laws pertaining to the Sabbath, we will discover that within their topical normative context, within the halakhic logos, we deal exclusively with formal concepts such as *melakhah* (work) and *melekheth mahashevet* (intentional performance) and so forth, without relating them to any axiological theme. There is no single axiological theme—or call it variant—to which the positivist halakhist relates his concepts. There is no need to place these concepts within a meaningful coordinate system. All the topical Halakhah is interested in is the cognitive substance, not axiological validity; in formal constructs, like those of physicists or mathematicians, and their logical interrelatedness within the system.

The topical halakhist is not concerned with axiological motifs. At the level of topical Halakhah, Shabbat is just a twen-

ty-four hour stretch or period during which one must abstain from work and discontinue his daily routine; that's all. There is nothing else involved in the topical approach to the Sabbath idea. However, when we shift our attention from halakhic thinking to halakhic feeling, from halakhic topics to axiological themata, we suddenly find ourselves in a new dimension, namely that of *kedushah*, holiness. Suddenly the Sabbath is transmuted or transformed from an abstract norm, from a formal concept, into a "reality," a living essence, a living entity; from a discipline in accordance with which one acts compulsorily into a great experience which one acts out spontaneously.

Of course, we have many passages in the Bible dealing with the Sabbath, but the basic biblical text containing the Sabbath idea within the topical frame of formal-systematic reference is the passage in the Decalogue dealing with the normative aspect of the Sabbath: "Remember the Sabbath day to keep it holy, *le-kaddesho*. Six days shalt thou labor and do all thy work but the seventh day is a Sabbath unto the Lord thy God; in it thou shalt not do any manner of work, thou, nor thy son . . ." (Ex. 20:8-10).

The verb *le-kaddesho*, to keep it holy, if analyzed in the light of positive topical Halakhah, means only abstention from the daily routine or separation from work. In the topical context, the term *le-kaddesho* does not refer to or imply a charismatic quality inherent in the seventh day. It is just set aside as a day in the week on which one must abstain from work; that is all. This is a formal approach to the Sabbath idea.

In contrast to the topical Halakhah, the text which forms the main motto of the thematic Halakhah with regard to Shabbat would be, I believe, the mysterious passage in Genesis which concludes the story of creation: "And God blessed the seventh day and hallowed it, *va-yekaddesh oto*" (Gen. 2:3). A twenty-four-hour period was sanctified and hallowed. It has suddenly become a metaphysical entity upon which the Almighty has bestowed a unique endowment, a very strange endowment, namely, that of blessedness and sanctity.